

PRZENOSIĆ SIĘ (27) *vb impf i pf*

impf (26) [w znac. **I.** i **II.**], *pf* (1) [w znac. **III.**]

się (14), sie (13).

e oraz o jasne.

inf przenosić się (4). ◇ *praes 1 sg* przenoszę się (1). ◇ *3 sg* przenosi się (7). ◇ *2 pl* przenosicie się (2). ◇ *3 pl* przenoszą się (3). ◇ *praet 3 sg m* przenosił się (3). *f* przenosiła się (1). ◇ *imp 1 pl* przen(o)śmy się (1). ◇ *con 3 sg m* przenosiłby się (1). ◇ *part praes act* przenosząc się (4).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII – XVIII w.

I. W funkcji zwrotnej (23) :

1. Zmieniać miejsce swego stałego lub chwilowego pobytu (19) :

A. Poruszając się w sposób fizyczny (14) :

przenosić się nad czym [= unosić się] (2): *RejPos* [137]v; Na początku stworzył Bog niebo y ziemię/ á Duch Boży przenosił się nad wodą. *SkarKaz* 274a [*przekład tego samego tekstu RejPos*].

Zwrot: »z miejsca się na miejsce przenosić« (2): Nie któryby się w niebie wrodził/ y z nieba właśnie y skutecznie/ z miejśca się na miejśce przenosząc/ wyłzedł: ále który z Betlehem wyniść miał. *CzechEp* 300, 309.

Szereg: »nie przemieniać się ani przenosić« (1): K temu/ z miejśca się na miejśce nie przemienia/ ani przenosi/ ponieważ Bog ten/ który iest ieden y prawdziwy/ [...] on sam niebo y ziemię napełnia *CzechEp* 309.

a. O ludziach i zwierzętach (10) :

α. O jednostkach; też: odchodzić (6) : Przemóżesz go do końca y przenosi się [*ibit*]/ odmieniał twarz jego y odzyskał iy. *BudBib Iob* 14/20.

przenosić się dokąd skąd (1): Więc też chudzi kleszkowie [...]: Opuszczają więc pod czas y kościół fwoy stary/ Przenoszą się na Odpust do lala od fary. *KlonWor* 47.

αα. Przechodzić lub przejeżdżać do innego mieszkania, innej miejscowości, krainy [*dokąd*] (4) : iż nalezny niektorzy bracia/ opuściwszy tłuste grunty oyczyzn fwych/ przenoszą się na piasiek na puszczą do Rakówá. *CzechEp* 406; *SarnStat* 521.

przenosić się skąd (1): którym [*poddanym*] téz zupełną dájemy wolność z ziem y Państw naleznych do ziem królestwa/ Księstw y Państw przerwanych względem mieszkania przenosić się [*ratione incolatus se transferre JanStat* 882] *SarnStat* 1103.

Zwrot: »na insze miejsce przenosić się« (1): Transmigro, Przeprowadzam się precz/ na ynże miejśce/ przenoszę się/ z yedney gołpody na drugą ciągnę. *Mącz* 221a.

β. O grupach ludzkich; tu: plemionach [*dokąd*] (1) : á w on czas gdzie kto chciał tam się przenosił/ A naród mocniejszy/ słabszy wybijał. *StrykKron* 26.

γ. O człowieku piastującym urząd: zmieniać siedzibę [*dokąd*] (1) : á sam [*Konstantyn*] się do Bizancium to iest do Konstantynopolá [...] dla prętfzego wfchodnich państw nieprzyaciółom odporu/ przenosić począł. *SkarJedn* 173.

δ. O zwierzętach, też: znikać [*dokąd*] (2) :

Zwrot: »indzie się przenosić, [na insze miejsce]« [szyk zmienny] (1): *MiechGlab* 56; [Przenofzają się też ná inŕze miejsce gołębie/ abo dla niedoŕtaku gdy im żywnoŕci nie dawaią/ abo też dla przeŕtráchu gdy ie drapieźni ptacy ábo ŕzkodliwe źwierzętá gábáią *Cresc* 1571 588 (*Linde s.v. przenieŕć*)].

»precz się przenosić« (1): Krolík ieŕt źwierzę zaiączowi podobne/ iedno iże mniefze/ á w ziemnych iamach fie <chowa po polu. Tam gdy iakie ŕzkodliwe źwierzę iednemu z nich zaszkodzi tedy wŕzyczy iako tey krzywdi ŕałuiącz precz fie przenofzają *FalZioł* IV 9c.

Szereg: »przenosić się a uciekać« (1): Oto ten ptak wiedząc prziflą rzec iż miaŕto ma być wzięto, indzie fie przenofi á vcieka [*fugere*]. *MiechGlab* 56.

B. W sposób cudowny [dokąd] (4) :

Zwrot: »na drugą się stronę przenosić« (1): Iż bychmy mieli taką wiarę żebychmy goram kazáli wŕtáwác á ná drugą fie ftronę przenoŕić/ á łálki nie będziemy mieć przeciwko Pánu y bliźnim ŕwoim/ thoby tho nam máło ábo nic pomoc mogło. *RejZwierc* 128v.

Przen (3) :

a) Myŕleć o sprawach boskich [czym] (1) : áby zá rátkiem łálki twoiey/ mogliŕmy z nieprzyaióŕ zbáwienia náŕzego częŕte zwycięŕtwá odnoŕić/ á do niebieŕkich páłacow twoich/ myŕlą fie przenofzác/ y onych wiarą/ náđzieią/ y miłoŕcią przyŕtoynie ŕzukáiąc/ z ich fie doŕtápienia po ŕmierci vćiefzyć. *LatHar* 457.

b) Przyjmowác wláŕciwą wiarę (1) : kto to widząc zá czáfu pogody Wyoŕi ŕię s tych puŕtek/ vchodząc przygody. Przenofzác ŕię w Kroleŕtwo/ Kryŕtá Pána ŕzliczne Gdzie ŕą oprocź wáptienia/ roŕkoŕzy rozliczne. *Grzegŕm Av.*

c) Uzyskiwác zbawienie (1) :

Zwrot: »do innego ... przenosić się« (1): Bo ten vbogim y wzgárdzonym dla nas/ y náŕŕufzbie náŕzey być chćiał: á do innego nas [*lege: nam*] wiecznego kroleŕtwa y ŕławy y zacnoŕci przenoŕić fie/ á tą nam ŕwiecką gárdzić/ ŕwym przykádem y náuką kazał. *SkarŻyw* 241.

C. W ŕferze nadprzyrodzonej: przechodzić po ŕmierci do nieba [dokąd] (1) : Ani to ieŕt ŕzczeŕliwŕzy ktory dłużej żywie/ Iedno ten ktory żywŕzy ná ŕwiecie cnotliwie. W Niebieŕkie fie przenoŕi one oŕiádłoŕci/ Niedbáiąc o doczeŕne źiemŕkie máietnoŕci. *KołakCath* C3.

2. Zmieniać ŕwą przynaleźnoŕć; przen (1) :

Zwrot: »w inŕzy ..., do innego ... się przenosić« (1): Nie ze krwi/ nie z ciála/ nie z woley męzkiey rodzay náŕz mieymy: ále ŕię w inŕzy rodzay do innego domu y herbu przenoŕmy. *SkarKaz* 489a.

3. Zmieniać ŕwe przyzwyczajenia, poglądy [od kogo, od czego] (3) :

przenosić się ku czemu (1): Wiedz że tedy/ iźci kreŕ w Człowiecze poczynaŕye mnożyć od Czternaŕtego dnia Lutego/ áż do Czternaŕtego Máia: á przetho won czas czyŕtymi á miernymi ŕye pokármmy karmić: á nieiáko mnief ieŕć/ á więcey pić/ pićia nieŕŕnego: pomáłu ŕye przenofzác od warzonych pothraw ku pieczonym. *SienLek* 41v.

Zwrot: »przenosić się do inŕzego ...« [szyk zmienny] (2): *Leop Gal* 1/6; Dźiwuię ŕię/ iż tak pŕędko przenoŕicie ŕię od tego ktory was wezwał ku łálce Chriŕtuŕowey/ do inŕzey Ewángeliey [*transferimini ... in aliud evangelium*] *WujNT Gal* 1/6.

II. *W funkcji rezultatywno-samoistnej: ulegać zmianie pod wpływem oddziaływania zewnętrznego (czyjegoś działania lub czynników naturalnych), zmieniać się (3) :*

a. *Jakościowo [czym] (1) : A iże niekthore rzeczy z ziemie wyfzłe: fą gorącego y fuchego przyrodzenia, Niekthore gorącego y wilgotnego, Niekthore zimnego/ wilgotnego z fuchością/ iako kthore podle fwego fłożenia wyfżzego albo theż niŹżzego. IakoŹ ftopnie gich fpoŹobow: wypifany będa. Kthoremi zagifte bytnoŹ fwego wfłanego fłożenia przenofi fie. *FalZioł* [*7].*

b. *Zmieniać swój podmiot lub obiekt oddziaływania [od kogo] (2) :*

α. *O władzy państwowej [do kogo] (1) : KroleŹtwo fie przenoŹi od narodu do narodu: dla nieŹpráwiedliwoŹi y krzywd/ y potwarzy/ y dla rozmaitych zrad. *SkarKazSej* 702.*

β. *O obiekcie ustosunkowania [na kogo] (1) : álbo fie tákimi poŹtępkámi/ czeŹć y chwałá od Bogá ná fтворzenie przenoŹiła. *LatHar* 328.*

III. *pf Zniszczyć się przez używanie, zużyć się (1) :*

*Przysłowie: Assidua Stilla saxum excavat, Proverbium, Y Źelazo fie przerobi/ y ftał fie przenoŹi. *Mqcz* [18]b.*

Synonimy: I.1.A. wędrować, przemieniać się; a.αα. przechodzić, przejeźdzać.

Formacje współrdzenne cf NIEŚĆ.

Cf PRZENOSZĄCY SIĘ, PRZENOSZENIE, PRZENOSZENIE SIĘ